
királydrámák

HOLTI MÁRIA

Alapjában véve nem volt elégedetlen, sem követelőző természet, a kész tényeken sem akart változtatni. A konkrét tényeken nem, mindössze azok jelentésén szeretett volna igazítani valamit, megmagyarázhatókká tenni, és — holnaptól fogva mindent előlről kezdeni. Játékos perceiben úgy gondolta el ezt a nagy újrakezdést, mint valami képletes, érzékelhető folyamatot, akár egy fürdőt, amibe csak belé kell ereszkednie, megmártózni, s mire kiszáll, megtörtént a varázslat. Vagy: átúsznia egy nem túl széles folyón, és a túlpárt már maga az újrakezdés. Lehetne egyszerű avatási szertartás is; egy képzeletbeli arc vagy határozott tárgy, mondjuk egy könyv előtt esik meg a csoda.

Annát nem fűtötték semmilyen néven nevezhető vallásos ambíciók, ellenkezőleg, még mindig boldog, ha meglobogtathatja tizenkét-tizenhárom éves kori ateizmusát. Túlságosan bizakodó, ezért hitetlensége vagy ingadozásai töredék másodpercei után különös belső kényszerből kezet, fogat kellett mosnia. Szeretett játszani a játékon belül, és ezt is becsületesen játszotta. „Tévedsz, ha azt hiszed, hogy afféle erények érdekelnek — írta levelében egy barátjának, akivel azóta megszakított minden kapcsolatot. — Füttyülök az erényekre és hasonlókra, vagy a jóságra, mint olyanra. Rakásra a világ erényes és jó és unalmas embe-reivel. Szerintem legfőbb ideje, hogy mindezeknek a fogalmaknak új tartalmat adjunk.”

A válasz? „Infantilisan komolyan veszed a dolgokat. Attól félek, pszichológushoz kellene menned. És engem se végy túl komolyan, elvégre a fizikai-földrajzi távolság varázsa nem örök, és az évek száma sem mindig megbízható. Semmi értelme, hogy ne tudhatnád: a nők, a lányok terén igazi briganti voltam mindig, még ha veled egy kicsit más is a kapcsolatom. Nagyon, nagyon szeretlek, elveszíteni se akarlak. Nem tudom, hogy adjam tudtadra: szerintem, ha lefekszel valaki mással, nem olyan tragédia, csak az a fontos, hogy mi ketten szeressük egymást. Inkább vigyázz az egészségedre, ha módodban áll, ússz, és szintén nem tragédia, ha néha-néha eljársz táncolni. Mert, bogárka, mondd

meg őszintén: ha gyakorlat híján elfelejtetted mindezeket a dolgokat, mi marad nekem belőled?” Ez volt a válasz.

Ivánt más oldaláról ismerte, másként, másnak, ha csak mindössze háromszor-négyszer találkoztak is. Valóban: háromszor-e? négyszer-e? És mi más volt ez a néhány találkozás, mint hogy Iván, saját osztály-ellenségeként, a maga izmusai elemezgetésével traktálta, annyira, hogy a vasúti kávézóban a pincérlány furcsálkodva, egyenesen gúnyosan nézett rájuk, és amikor Iván pár percre kiment, oda is szólt Annának: „Na, ez is érti a szöveget. Maga is jól kifogta, drágám.” Anna gyorsan fizetett, hogy a visszatérő Ivánnal mielőbb kikerüljék ennek a szem-párnak a bántó tekintetét.

Félt magára maradni, tudta, egyedül a magány béníthatja meg. Akár az idegméreg. És ha félelmében itt-ott, legalul, bujkált is parányi öröm, egy fajtája a megmenekültség érzésének, hát az az, hogy ezentúl több ideje lesz, sőt, visszakapja a napnak mind a huszonnégy óráját, a sajátja lesz, annyira a sajátja, ahogy utoljára csak kisgyerek korában birtokolhatta az időt. Birtokolni az időt. Felér-e a viszonylagos boldogság elvesztésével? És, lesz-e ereje azt az időt úgy értékelni, ahogy azelőtt értékelte?

Huszonhárom éves, bábtervező, rendező, mindenés. Azokból a dolgokból, melyeket szeretett volna megvalósítani, semmit sem valósított meg eddig, ellenkezőleg, néha úgy érzi, egyenletes sebességgel távolodik tőlük. Hányszor eljátszotta a monológ-kibeszélődsdi játékot is, és hányszor történt meg, hogy éjszaka odaült a tűzfalra nyíló ablakba, vagy este, tényérnyi tükre elé, hogy a tűzfalban is, a tükkörben is, meglássa magát. Képzeltbeli mikrofonok előtt készített magával interjúkat. Irma nevű barátnője, akit nagyon sokra becsült, nemcsak mint biztos kezű fogorvost, de mint embert is, megsejtett valamit ebből a válság-sivatagból, és egy délután felhívta:

— Azt hiszem, pszichológushoz kellene menned. Ne bizalmatlankodj, nem olyan hülyekezede az, amilyennek képzeled. Hiszen már az is, akinek nem úgy áll a frizurája, ahogy szeretné, már az is analizáltatja magát. Nem fontos, ki az illető, bár lehetne maga Sigismund Freud is, csak az a lényeg, hogy legyen az ajtón névtáblája, egy ügyesen repkedő szobalány az előszobában, és enyhe levendulaillat lengje be a terepet. Hogy egészen megnyugodj, elárulom, néha én is felugrok egyhez. Akarod a címét? Tessék.

Irma bediktálta a címet, és egy kedd délután Anna el is ment a mesterhez. Névtábla, repkedő szobalány, enyhe levendulaillat. Benn: kis nikkelkalapács, Metro-Goldwin-Mayer mosoly, garantált diszkréció, tényérnyi, csipkézett karton, születési év. Szemorvosi vizsgálat, reflexkalapálás. Ujjrezegtetés. Szempillarezegtetés. Kinn még vagy ötven várnak, de mintha a mester ezzel mit sem törődne, csak suttog és kérdez, hogy volt-e? s hogy mikor? előbb vagy utána? Mikor? és ha igen, akkor? Gyerekkorában mit és miért? Legyen teljesen nyílt, mert ez alapvető feltétele a vizsgálat sikerének, és amennyiben Anna valóban a tudomány segítségére szorulna, az csak a legteljesebb nyíltság esetében lehetséges.

Érezte, hogy nem fog igazat mondani. Nem tudja, mit keres itt. Az orvos érzi a merev ellenállást; ingerült árnyékok és ráncok merülnek fel és simulnak el erőszakkal a homlokán, néha feljegyez valamit.

— Nemi élete? Rendben?

Anna bólint.

— Úgy értem — keresi az orvos Anna tekintetét —, rendszeres-e?

— Volt. Három éve.

— És azóta?

— És azóta? De kérem, mit akar tőlem hallani? — Anna előránci-
gálja a zsebkendőjét, és kínlódva megpróbál orrot fújni.

— No jó. Tulajdonképpen már meg is mondta. Ne nyugtalanodjék,
kérem, ez hozzá tartozik. Ha akarja, be is fejezhetjük. Rendben?

Anna bólint, idegesen távozik, olyan szélesebesen, hogy elfelejt fizetni,
és a férfi nem hallja a köszönését. Az utcán, a kapu előtt megpróbálja
kibetűzni a receptet. Csak ennyi sikerül: négyszer naponta, kéthónapos
turnusokban.

Engedelmesen besétál a patikába, és akár egy villamosjegyet, át-
nyújtja a papírlapot. A patikus lejjebb engedi szemüvegét, a receptről
Annára néz, ezt a műveletet párszor megismétli, végül eltűnik egy kis
barokk ajtó mögött. Hosszú percek múlva ismét megjelenik; látszik,
már egyáltalán nem érdekes számára se a recept, se a lány.

Két nap múlva feledésbe merült a lélektanba való kirándulás, a tab-
letták pedig a könyvespolc tetejére. És mégis ennek a kirándulásnak
köszönhette, hogy pár hónapig ismét mézesheteit élhette a világgal, és
elkészült azzal a kiállítási anyaggal is — bár csak dekoráció —, ami-
nek a határideje rég a körmére égett, és ami eddig úgy nyomasztotta,
mint egy emészthetetlen kő. És lám, most egyszerre minden könnyű
lett, olyan valószínűtlenül vidám, csak azt nem érti, miért nem tud
Ivánra haraggal gondolni. Talán nem is jelentett valójában semmit,
csak a képzelete nagyította fel a kapcsolatot, hiszen a tényekkel olyan
önkéntesen bánik. Elég fiatalon kiharcolt magának egy helyet a vi-
lágban, nem is olyan megvetni való helyet, hiszen azt csinálja, amihez
kedve, tehetsége van, pedig nem kevés hátránnyal startolt mindenki
mással szemben. A hátrányok eltűntek, csak az emlékek nem. Vagy
éppen azokra a „hátrányokra” lett volna olyan kíváncsi a pszichológus?

Irma néha fölnézett. Legtöbbször be se jött, csak a küszöbről pró-
bálta Annát földrajzilag belemérni a szobába: tizenöt, húsz, néha har-
minc percet is álldogált az ajtó keretében, állva itta meg a kávéját.

— Tudod, hogy sok cukorral íszom. Az összes cukrot nyugodtan be-
lerámolhatod, ami csak a házban van.

Irma nevet, mert Irma mindig nevet, Irmával mindig minden rend-
ben van; Irmán kifogástalanul áll a kosztüm, kifogástalanul csillog a
szemüvege. Irma nemsokára férjhez megy, háromszobás lakása lesz,
módjával összehordott könyvtárral, pálma, fikusz, filodendron. Irma
nagyobbra cseréli a kocsiját, tíz év múlva esetleg szül egy ideges, tudá-
lékos, egocentrikus gyereket. Az a pszichológushoz való járás? Jótékony
célú füllentés lehetett, hogy bizalmat keltsen benne, hogy elterelje a
gyanúját.

Szereti a bábjait. Annyi Törökjancsi, Szépilonka, Huckleberry, Ka-
csakázmér közt él, úgy benépesítik a falait, akár egy óvoda. Ezek a
sajátjai, hozzátartoznak a lakáshoz, így arra is gondja van, hogy időn-
ként új ruhákat tervezzen számukra. Szereti a bábjait.

Élete viszonylagos rendezettségében és sivatagában, ha megkérdezik,
nem tudna számot adni arról, mit is szeretne tulajdonképpen, milyen

korban és körülmények közt élni; akar-e polgárjogokért harcolni egy távoli országban, fegyverrel a kézben őserdőkben menetelni, olajforrások után kutatni a sarkokon. Mit akar? Egy-egy jól megtervezett előadás után a tűzfalas ablaknál üldögélni? És azon töprengeni, miért nem született legalább ötven évvel később, valamikor kétezerégy után, mert így mindig múlt-ezredbeli marad? Senki, senki nem mondja majd így: a század végén, a századfordulón, hanem: a múlt ezredben. De miért is érdekes ez?

Időnként azt hiszi, elszakadt a való világtól, ahogy múlt környezetétől is. Téged csak jól el kellene fenekelni — mondogatta Iván. — Miért? — Nem tudod?

Színházban ültek. Shakespeare. Nem a Hamlet, nem a Vízkereszt. Már nem emlékszik pontosan, de abban biztos, hogy egyik királydráma sem volt. Unottan ültek, jól nevelten, és mikor egyikük az órájára nézett, igyekeztek másfelé pillantani. Iván volt a bátrabb, a második alatt:

— Mi történe, ha mi most szépen lábujjhegyen kiosonnánk?

— Te is arra gondolsz?

— Amióta csak itt ülünk.

A színház előtt Iván belékarolt:

— Nézd, én nem ismerlek, és talán nincs is jogom ismerni téged. De mondta már neked valaki, hogy te is ilyen vagy? Mint ez a Shakespeare is? Tökéletes, a saját lehetőségein belül. Pont ez a baj. Ez a befejezett, változhatatlan tökéletesség. Ami öt év múlva szűknek bizonyul. Erre mérget vehetsz.

Rövid mondatokban beszélt, ez ingerelte Annát. Kihúzta karját Ivánéból.

— Magyarázd meg.

— Mondtam már. Téged csak el kellene fenekelni. Alaposan elverni. Talán, ha felkérsz rá...

— Kérlek. — Anna nem ismeri az évődést, csak a szabályos játékot.

— Félek, nem állnál velem utána szóba. Meg aztán úgy elvernélek, hogy napokig nem tudnék ceruzát venni a kezembe — mondja, és a forgalmas belvárosi utcán belecsókol a lány szájába. Előbb az idősebb, azután a farmernadrágos járókelők is összeverődnek, külön-külön csoportba, feltűnik egy homlokráncoló utcai rendőr is, legyint, azután továbbáll. Iván végre elengedi, kicsit lök is rajta: — Azt hiszem, a Tragedia zárójeleneteként le kellene feküdnünk.

— A perspektivikusság?

Iván nem hallja a kérdést, vagy csak teszi, mert kérdéssel válaszol:

— Eveznél vagy kosárlabdáztál valaha?

— Nem. A kötelező tornaórák... De az más.

— Semmi sem más. Minden pontosan ugyanaz, aminek látszik. Az, ami. — Ezt hangosan mondja, már a buszmegállóban. Néhány figyelő szempár, az autóbusz pokoli berregéssel elindul.

Anna néha elkap egy-egy szót, kifejezést, mint másodrendű komplexek, az élet fölösleges megnehezítése meg ilyesmik. Leszállnak, kereskedőház, egy hosszú folyosón mennek végig, és valahol, Anna biztos benne, hogy a legutolsó ajtón, kattant a zár, Iván belöki. Goromba. — Siess már, egy csöppnyi sincs belőled a sportladyből. Ez az, ezen törtem egész este a fejem, egyetlen szóval meghatározni téged. Anti-

sportlédi. — Füttyül. — Ó, a sport, a sport, a sportlady! Egy csepp rugalmasság!

Rajzasztal, vonalzó, háromszögek a falon, magnó. Egy pár evező. Egy pár teniszütő. Egy pár siléc. Hol van? Ez Iván sportboltja. Így is lehet.

— Ez az én irodám. Lehetne elegánsabb is. Ígérem, mire legközelebb jössz, egy kicsit rendbe hozom. Nem tudhattam, hogy itt nézzük Shakespeare-t. — Szélesen mosolyog, ápolt fogsorát kihívón villantja Annára: — Valamelyes investíció se ártana, bútorok terén. De inni, azt lehet. Iszol? — Négyszögletes skót viszki, tölt, a kérdésre nem vár választ.

Anna a kilincs felé nézeget:

— Miért zártad be?

— Ó, hát az érdeklődők miatt, egyszerű logika. De tessék, itt a kulcs, parancsolj kitárni az ajtót. Fő az indiszkréción. — Belecsókol Anna szájába, ahogy az utcán is. Aztán a régi hangon: — Amíg te kinyitod az ajtót, addig én szeretlek. Eszeveszetten. Nem haragszol, drága?

Egy pillanatra azt hiszi, örülten van dolga. Kapkodva nyitja az ajtót, és ha Iván csak egy mozdulatot tesz felé, kiszalad. Kiszalad és kiabál. De Ivánnak egyelőre esze ágában sincs, hogy akár egy mozdulattal is közelítsen. Bekapcsolta az asztali reflektorokat, és rajz fölé görnyedve valamit radíroz. Nagy gonddal radíroz. Anna tanácstalanul ácsorog, és már teljesen mindegy számára, hogy nyitva van-e az ajtó vagy lécekkal beszélgettek. Minden teljesen mindegy ebben a sportszerboltban.

(Iván még néhányszor jelentkezett, soha személyesen, mindig levelezőlapon, vagy táviratot küldött. Ezek a kulcstalan, rejtjeles táviratok külön fejezet Iván krónikájában, és kézzelfogható bizonyosság, hogy legalább akkora megpróbáltatást jelentettek a postának, mint Annának magának. A küldemények extravagáns-agresszív volta meghökkentette a jámbor, törkölypálinkát reggeliző postásukat, mert ha egyébként körmöszakadtáig ragaszkodtak is a szabályszerű ügymenethez, Iván esetében, mint egy modern hamelni patkányfogó intésére, zúgolódás nélkül kézbesítették ki a küldeményeket. A lapokon Anna neve mellett ott állt a lány rézkarcszerű tusportréja, ez alatt kis, áttekinthető város térkép-részlet, belerajzolva Anna háza, külön jelekkel-nyilakkal, csillagokkal a házban belül Anna hatodik emeleti ajtaja. A tartalom? Drágám, várnálak tizenhét, harmincnégy és harminchét között. Újabb rajz, térkép, jelek, lépték. A térképből kiderül, hogy a Vidám Szarvasban várja, abban az utalatos sörözőben; a kávéház alaprajza, felső sarok, három ormótlan felkiáltójellel. A heti naptár egy lapja, rajta a nyolcas szám, bekeretezve. Tehát: nyolcadikán, fél hat után. A portrén szereplő lány a térképen megjelölt napon, a számokkal felírt két időpont közt, nem ment el a léptékes, alaprajzos Vidám Szarvasba. Még néhány hasonló kártya, aztán elmaradtak a jeladások; egy alkalommal véletlenül találkoztak egy állóbüfében: Iván a fejek fölé magasodva a pszichológus Metro-Goldwin-Mayer mosolyával integetett, aztán kéztölcserbe valamit mondott is, de egy sötétbarnába öltözött szikár asszony, nyilván munkából, kezét Anna karjára tette:

— Kedveském, nem tudnák a mondókájukat telefonba?

Anna érezte, hogy elvörösödik, és kiszaladt a büféből. Kapott még egy levélfélét, körülbelül megismételve egy régebbi tartalmát: „Engem ne

végül túl komolyan. Olvasd el a Szent Lajos király hídját, hiába, ez a Wilder érti a dolgokat. Az amerikaiak mindent értenek, csak olyan izléstelenek. Ez a Wilder kivétel. Feltétlenül olvasd el.” Iván nem tudta, hogy Anna rég, már évekkel azelőtt olvasta a kisregényt, és csak arra emlékszik belőle, hogy nem hagyott benne különös nyomokat.

Igazi lábadozó volt, azzal a végtelenül kellemes érzéssel, amit csak a biztos halál torkából megmenekültek éreznek. Ezt az érzését sem tudta volna megmagyarázni, mint ahogyan sok másra is hiába keresett feleletet.

Irmának nem beszélt az építész-ügy végéről, de Irma, finom ösztönével, megsejtette a királydráma végét.

Nem jött be a szobába, a küszöbről nyúlt fel, és leakasztott egy Paprikajancsit. Olyan ügyesen rántotta a kezére, hogy Annának már a száján volt a kérdés, nem ugranál be hozzánk, egy szereplőnk éppen lebe-tegedett, amikor Irma guggolva, magasra nyújtott kezén beszéltetni kezdte a bábót:

— Szeretnénk egy kicsit magunkra maradni. A mi gazdánk azt hiszi, hogy egymaga megfelelő társaság nekünk. Pedig mi alig várjuk, hogy kitegye a lábát ebből a szobából. Amíg ő itt van, mi megmukkanni se merünk. Bezzeg ha nincs itt! Akkor van álarcosbál, körmenet, karneváli kockacukor-tombola. Néha Petya ugyan elrontja a játékot — Irma a szemközti falon lógó Prokofjev szörnyetegre mutat —, aztán kiüt a testvérháború. De a végén mindig elnászpároljuk. Még a vadmadarak is segítenek. Nem szeretjük, ha itt üldögél, és azon töpreng, mit is rontott el. Semmit nem rontott el, csak menjen már ki ebből a szobából, és hagyja, hogy egy kicsit a magunk életét éljük, próbálja meg ő is a magáét. Szerintünk nem jó, ha emberek bábokkal barátkoznak. — Irma feltartott karja elernyed, lehanyatlik. Nézi, ahogy Anna kávéfőz: — Sok cukorral. Ami csak akad a házban.

Anna ingerült, érzi, Irma túljátszotta magát. Tőle ismeretlen, szokatlan hangon kérdezi:

— Mit akarsz te tulajdonképpen?

— Csak azt, hogy szíveskedj elfáradni nyaralni. De ne víz mellé, hanem a hegyekbe.

— A hegynek is tudod a címét?

Irma, az érzékeny Irma most nem bántódik meg, úgy érzi, küldetését teljesíti:

— Elmehegnél O.-ba vagy L.-be. Ott csupa fiatal van.

Anna életében először goromba, ordít:

— Oda megyek, ahová akarok. Nem szeretem, ha Irmácska, de bárki is, szamaritánuskodik. Értettük egymást?

Irma sírva fakad, zokog:

— Értsd meg, én a javad akartam. Azt, hogy egy kicsit helyrebillenjen. Nem bírom nézni, ahogy a sivatagokban szédelegsz. Ne haragudj.

— Sivatag, oázis, engem nem érdekel. Lelkizz azokkal, akiknek a fogait húzogatod. — Sírás fojtogatja, de ha már belement, végig kell játszania: — Foglalkozz inkább a fiúddal. Eleped érted.

Irmának nem kellett nagy utat megtennie az ajtóig, csak lenyomta a kilincset, és szó nélkül kiment. Az előszoba ajtaját is olyan csendesesen engedte vissza, ahogyan csak tudta.

Nézi a földön heverő Paprikajancsit. Bamba, vigyorgó pofája mintha mondani akart volna valamit. Nem volt kíváncsi, mit. Belerúgott, a báb huppanva repült a heverőre. Gyűlölte, szerette volna széttépni, de erre már nem jutott alkalma, mert a Paprikajancsi préseltpapír-feje összeroppant a kezében. Ekkor kitört belőle a zokogás. Zokogott, a szomszéd lakó kopogását a falon nem is hallotta. Belealudt a sírásba. Reggel alig emlékezett az előző nap történetekre: álmából is leghatározottabban arra, hogy tíz-tizenegy éves kislány volt, és nagyon sokan ültek egy teraszon. Anyja aprósüteménnyel kínált mindenkit, de senki nem vett, csak bólogattak: köszönik, nem kérnek. Valami újszülöttről folyt a szó, időnként azt is kihozták megmutatni, és folyton kérdezték: Mondd, hát nem édes? Nem? Megenni való kölyök! Már nem tudja, mit válaszolt, de nagyon sokat evett a süteményből, olyan sokat, hogy anyjának folyton hunyorognia kellett rá, hagyja már abba. De ő csak tömte magába a rengeteg süteményt.

Fankaséhesen ébredt. Kitérta mind a két ablakot, jó, kora nyári hűvös levegő áradt be, és olyan jóízűen evett, ahogy Iván óta még egyszer sem. Cipősdobozba tette a Paprikajancsit, alkalom adtán készít neki egy másik fejet.

A heverő végén a nagylexikon a csúszómászóknál állt nyitva: éppen egy kígyómodellt tervezett. A kép alatt olvasni kezdte: A hullő, miután a tojásból kikelt, azonnal önálló életet kezd, sem érzelmi, sem rokoni szálak nem fűzik múlt környezetéhez. Teljesen magára van utalva, létezése első pillanatától fogva. Itt abbahagyta, émeljegni kezdett. Már abban sem biztos, hogy meg tudja csinálni azt az okos csúszómászt. Nyaralni kellene, évek óta nem járt sehol. Talán mégis a hegyekben?

Már hatodik órája kanyargott vele az autóbusz. Egy kisvárosi állomáson hippik szálltak fel, valamennyiüknek virág a hajában. Csapzottan, meztláb, félmeztelenül. A benn ülők szemmel láthatóan összébb húzódtak, az ülésekre hirtelen csomag került. Egyikük meztelen tenyeréből végigkínálja az utasokat apróra tördelt csokoládéjával. Senki nem vesz. Egy kétéves forma gyerek sír a csokoládé után, anyja gorombán megázza: Valami betegséget akarsz összeszedni? A gyerek nem érti, csak az, akinek szólt: tudja, kinek szánták a figyelmeztetést. Tüntetően vesz, és egy óvatlan pillanatban a földre ejti, aztán bocsánatkérően nézi a szakállas fiút. Nézi, ahogy a szakállas egy ütött-kopott gitárral a kisgyerek közelébe furakodik, és halkán, amilyen halkán a motorberregés meg az időnkénti dudálás csak engedi, játszani kezd, és motyogósan énekel hozzá. A gyerek elhallgat, érdeklődve nézi a gitárt, a fiú énekel, és az autóbusz hörögve-morogva kapaszkodik fel, a fenyőfák öve felé. Fújtatás, a sofőr hangosan káromkodik, az autóbusz ugrik egyet, és megáll. Párszáz méter csak, és már kezdődnek a fenyők: itt még kő és cser-tölgy minden. Meg por a mutatóba maradt aszfalton. A sofőr rendületlenül káromkodik, kövérek, köpcös ember, fél óra múlva bevallja, hogy alkatrész hiányzik. Vissza kellene menni a városba. A telep ide még tizenhat kilométer, aki akar, meglevő jegyével átszállhat valami más járműre, vagy vár. A motorjavítás órákba is beletelhet.

Anna ráérősen kiszáll. Előre tudja, nem száll át más járműre, megvárja ezt. Az út szélén, a kövekre ül. Rágyújt, és arra gondol, milyen ritkán volt eddig alkalma vigyázatlanul levetni a cigarettahamut. Meg-

pillantja a gitáros fiút; egy tölgyfa alsó ágán ül, és a lábát lógázza. Hóna alatt a gitár. Merőn Annára néz. S ő zavartan fordítja el tekintetét. Olyan zavarban, amelyről maga is tud, és így rosszabb. Fordított végével egy újabb cigarettára gyújt, a cigarettának felejtethetetlenül komisz íze van. Eldobja, de eltaposnia már nem kell, mert a fiú mezítlábasan ugrál az eldobott cigarettán. Összenevetnek.

— Ez volt a paráztánc. Akarja, hogy magát is megtanítsam?

Anna bólint.

— Ennek az a lényege, hogy az ember...

Anna lerúgja a szandálját. Ez is új és ismeretlen volt számára: mezítláb, pedig nincs a fürdőszobában. Nem emlékszik, mikor érintette talpa a csupasz földet vagy a padlót.

— Ennek az a lényege — próbálkozik újra a gitáros fiú, de a többiek nevetése elnyomja hangját. A bugyborékoló nevetéssel néhány száz mezei margaréta száll feljűk.

— Nézd, a Zaza már működésben van — hallatszík. — Renegát tendenciák.

Tehát Zazának hívják. Ezeknek mind ilyen nevűk lehet?

Zaza közben már bebűjt a motorház alatt hanyatt fekvő sofőr mellé, hogy szót értsen a folyamatosan káromkodó emberrel:

— Atyafi, ha netán holnap esedékes lesz, dudáljon csak egy tá-tá-tá-ti-ti. Ha indulunk. Addig én itt a közelben táborozok, nem szeretnék lemorzsolódni. Értettük egymást?

— És mi van — szól a sofőr békésen —, ha eltévesztem a jelszót?

— Kardinális hiba lenne, higgye el.

Anna ismét a szandáljában toporog, a busz mellett. Mintha évek óta ismernék egymást, hagyja, hogy Zaza belekaroljon, és a fája felé húzza.

— Csak nem fogunk itt ácsorogni, gyerünk fel, egy-egy ágra — indítványozza Zaza.

— Ahogy akarja. Vagy akár arra a magasfeszültségre ott — mutat a villanypóznára.

— Jó, hát döntse el maga. — Zaza belecsap a gitárba.

Zaza társasága láthatóan megszomjazott, valamennyiüknél egy tejes zacskó. A puha fehér csomag tartalma már végigömlött rajtuk, nevetve törölgetik a nyomokat.

— Apám — üvölti egy indiántollas —, a görbe fenekű pálinkásphár feltalálása óta ennél elmésebbet még nem ötöltek ki. — Komolyan rábólintanak; egyesek már a tenyerükből isszák a tejet. A konzolidált utasok tekintete összevillan, némelyik segélykérően a felhőtlen égre mutat, aztán legyintve eloldalognak. Anna magán érzi a síró gyerek anyjának megvető tekintetét, amikor átsüvölt az égbolton egy léglökéses repülő. Senki sem látja magát a gépet, a szemek mégis követik feltelezhető útját, Zaza a tölgyfájáról kémlel, két tenyeréből görbitett távcsővével. Elül a zaj, a tenyerekből szócsó lesz:

— Maga dolgozni megy?

Anna éppen cigarettát keres a táskájában.

— Á, csak úgy.

— Zavarom? Erőszakos vagyok?

— Dehogy. Maga egy... — Keresi a szavakat, de mondatát nem tudja befejezni.

— Na, mi vagyok? Fejezze csak be. Egyébként is megszoktam már. A legrosszabbakat is. Mondja csak.

— Hogy milyen? Fontos az? Nem fontosabb az, hogy milyen lesz, tizenöt, húsz, harminc év múlva? Hogy tesz-e majd csomagot az üres buszülésre, ha ilyen formájú fiú is, mint maga, felszáll? — Elhallgat. A fiú apró, száraz gallyakat dobál a földre.

— Folytassa.

— Mit folytassak? Mintha nem tudná, hogy a tíz évvel ezelőtti alteregói, a gézengúz diákvezérek, akiktől zengett a sajtó, a rádió, a nyilvánosság, akik maguk csinálták a politikát, ma Cadillacokon futkosnak, luxusvillától luxusszállóig. Ismeretlen forrású pénzekből, de mindenestre azokéból, akiket addig megvetettek, vagy meg akartak változtatni.

Az ágon váratlan csend. Zaza egy tölgyfalevelet rágcsál, és csak nagy sokára szólal meg:

— Azt hiszem, ez is egy divatos, kényelmes álláspont. Azoknak, akik nem vetik meg a közömböseket, az álmosakat. Egy-egy, a mérkőzés. Nem gondolja?

Sarokba szorították. Kétségbeesetten nézeget a rokkant autóbusz felé. A sofőr időközben visszament a városba.

— Mi nem akarunk megváltoztatni semmit és senkit — mondja Zaza leverten. — És nem is vetünk meg senkit. Mi csak másképpen élünk, mint ők. Ennyi az egész.

Anna fölényben érzi magát, gúnyos is:

— Én, én például elveszett bárány vagyok maguknak?

— Kihívás akar lenni?

— Válasz akar lenni. Az előbbiekre.

Huppanás. Zaza leugrott, szétvetett lábbal áll Anna előtt, görcsösen, hisztérikusan nevet. Percek telnek el így. Az előbbi fölény, Anna fölénye a tarackcsomón kuporog, szeretne egyre kisebbé válni, üveggé, köddé: szeretné meg nem történtté tenni ezt az egész utat, ami egyre valószerűtlenebb. Úgy érzi: ma sem kezdett semmit előlről, ellenkezőleg: valamit, amit maga sem tudna megnevezni, még inkább összekuszált. Azt, ami vele, körülötte történik, egyre kevésbé érti. Zaza nem nevet, nagyon is komor; a gitár fölé hajol, pillantása átszúrja a gitárt. Monoton pengetés, hirtelen rátér egy dalra, improvizált szöveg, amiből Anna csak itt-ott kap el egy szót, mint háború, szerelem, tölgyfalevél, száraz gallyak, idegen lány, aki nagyon rokonszenves. A refrén: elmúlni könnyű, élni nehezebb, tudod-e?

Zaza elfárad, óvatosan a földre engedi a gitárt, maga is lehuppan Anna mellé. Egy hangyaboly kellős közepébe, de ezt csak később veszi észre, mikor már trikóján mászkálnak az apró vöröshangyák.

— Maga darázfészekbe ült — figyelmezteti Anna.

— Darázfészek?

Ámulva nézi, ahogy a fiú odébb kúszik, és vigyázva, nehogy kárt tegyen a hangyákban, óvatosan leszedegeti, fűszálakra helyezi őket, némelyiket meg is taszítja egy falevéllal. Gyöngéden mosolyog. Anna talán mégis tévedett, mert valami végre mégis újrakezdődött benne, észrevétlenül, ellenőrizhetetlenül?

— Emberek! — kiált a biciklivel éppen visszaérkező sofőr. — Meg kell várnunk az autómentőt. Estefelé lehet itt.

Az utasok összeverődtek, a sofőrrel szemben egyetlen szoros tömeg állt. Szitkok törtek ki, némelyik utas sírt, mások ököllel fenyegetőztek. Majd ők megmutatják, majd ők intézkednek, majd ők eljárnak, hogy ne bízzák ártatlan utasok életét, idejét dilettáns vezetőkre. Zaza szorosan Anna mellett áll, kezét a lány vállán tartja, másik kezében a gitár, félúton a tömeg és az énekelgetők közt. A sofőr, alacsony, köpcös, izzadó emberke, elveszti önuralmát, Zazához ugrik, borzas fejét előretartva, akár az öklelő bika. Egy pillanatra nem érzik a vérforraló hőséget, a homlokokról szakad az izzadság, a szemek üvegesen tapadnak a sofőrre, két lépés, egy lépés. Zaza ekkor félreugrik, és a kis ember teljes hosszában végigvágódik a köveken. Anna halálfélelmet érez, látja a fehéres kövön szétfolyó vércsíkokat, melyek a földből, halántékból bugyogtak elő. Az utasok tülekedve keresik saját tömegük sűrűjének a közepét. Valamennyien falfehérek, és nem veszik észre, minél inkább furakodnának befelé, annál kijebb kerülnek. Zaza letérdel a nehezen lélegző ember mellé, és kézzel a gyógyító sámánként simogatja a csapzott fejet. Anna bátortalanul elkiallítja magát:

— Orvos, orvos van maguk közt?

Válasz nincs, a kisgyerek anyja vállán alszik, a visszafojtott lélegzetek ultrahangjai:

— Azt kérdezem, orvos? Az isten áldja már meg magukat, szóljanak már!

— Majd én hívok — mondja Zaza nagyon halkán.

— Te? — Anna először tegezi.

— Én. Tudsz szaladni? A városig kellene.

A gitár ütemesen döngeti Zaza hátát. Vagy ötven méter után, kicsit lassítva visszanéznek. Zaza barátai körbetérdelték a sofőrt, és énekhangon zümmögnek. Az is lehet, hogy ének. Egyre könnyebbnek érezték a futást, ahogy távolodtak a tett színhelyétől. Az első kilométerkőnél Anna a táskáját, Zaza a gitárt akasztja fel egy útmenti fa ágára. Így könnyebb a futás.

Anna nem emlékszik, mikor szaladt utoljára. Azt biztosan tudja, hogy tévedett, mert valami, igenis, valami újrakezdődött ettől a naptól fogva, és amit összekuszálnak hitt, értelmes-furcsa rendbe terelődött.